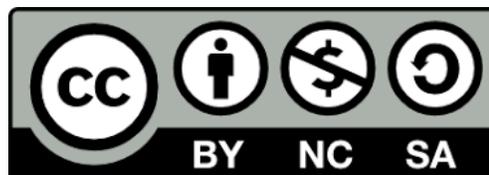

Част 1: Въведение в регенеративния туризъм

Автор: Санна-Мари Ренфорс

Съдържание

Целта на тази сесия е да представи и разясни концепцията за регенеративно развитие и нейното приложение в туризма, с фокус върху ролята и възможностите на микро-, малките и средните предприятия (МСП). Ще бъдат разгледани принципите на регенеративния подход и начините, по които бизнесът може не само да намалява негативното си въздействие, но и активно да допринесе за възстановяването на природната, социалната и икономическата среда.

Ключови думи: регенеративно развитие, регенеративен туризъм, регенеративен бизнес

Защо говорим за регенеративен туризъм?

- Микро-, малките и средните предприятия (МСП) имат ключова роля в ускоряването на зеления преход и в справянето с екологичните и социалните предизвикателства. Като гръбнак на местната икономика, те носят реална отговорност за състоянието на природната среда и за благосъстоянието на общностите, в които оперират. **В този смисъл МСП са двигател на промяната към по-устойчиво бъдеще!**
- Днес обаче устойчивостта сама по себе си вече не е достатъчна. Нарастващата екологична деградация, изчерпването на ресурси и задълбочаващите се социални неравенства показват, че просто „намаляване на вредата“ не отговаря на мащаба на предизвикателствата. Ограничаването на отрицателното въздействие на бизнес дейностите е необходима, но недостатъчна стъпка.
- Затова е необходима по-дълбока трансформация – преосмисляне на ролята на бизнеса в обществото и преминаване от модел, който минимизира щетите, към модел, който активно създава положителна стойност за природата, хората и местната икономика.

Нестабилност

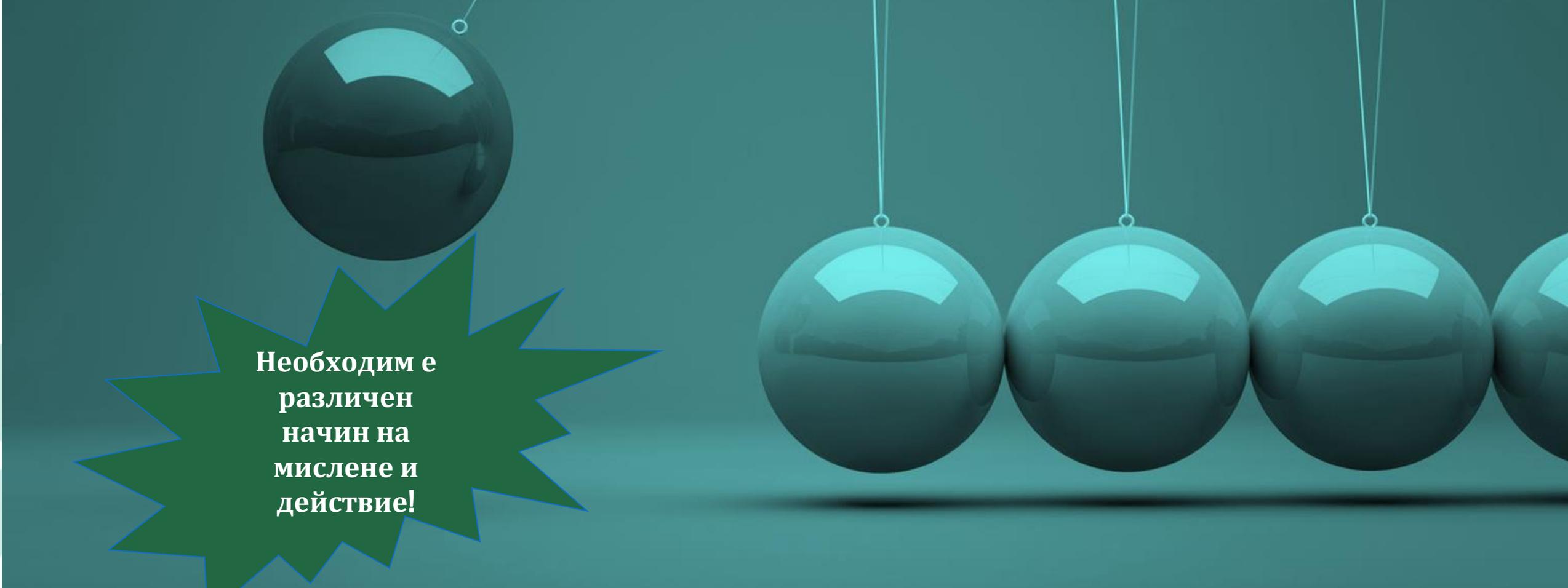
Уязвимост

Прекомерен туризъм

Регенеративно развитие

- Регенеративното развитие все по-често се определя като една от най-важните теми за бъдещето на човечеството, тъй като е пряко свързано с дългосрочното оцеляване и благосъстояние на планетата и следващите поколения. То представлява по-широка и по-холистична концепция от устойчивото развитие.
- Регенеративният подход не е „устойчивост 2.0“, а качествено различен начин на мислене за ролята на бизнеса и за връзката между икономиката, природата и обществото. В основата му стои разбирането, че икономиката, природата и хората не са отделни сфери, а взаимосвързана социално-екологична система. Природата не е просто ресурс, който икономиката използва и изчерпва. Напротив – икономиката следва да подкрепя способността на системата да се възстановява, обновява и развива, така че да се повишава благосъстоянието както на природата, така и на хората.
- В този контекст икономиката се разглежда като инструмент за създаване на условия за процъфтяване на цялата система, а не само за генериране на печалба. Човешката дейност е неразделна част от природата и зависи от нейните закони и принципи. Затова регенеративното мислене изисква да разберем как функционират живите системи – как се саморегулират, възстановяват и поддържат баланс – и да прилагаме тези принципи в начина, по който планираме и развиваме икономическите дейности.

Необходим е
различен
начин на
мислене и
действие!

Микро-, малките и средните предприятия (МСП) трябва да преосмислят не само целите на устойчивостта, но и начина, по който организират и развиват своята дейност.

Речник на основни понятия

- **Холизъм:** философска концепция, според която светът, и особено живата природа, представлява система от взаимосвързани и взаимодействащи елементи. Цялото не може да се обясни само чрез отделните му части, тъй като то е повече от техния сбор.
- **Регенерация:** непрекъснат процес на възстановяване, обновяване и развитие. Понятието описва подкрепата на естествени и еволюционни процеси, които позволяват на системите да се самовъзстановяват и да укрепват своята устойчивост и жизнеспособност.
- **Регенеративен:** свързан с действия или подходи, които укрепват, съживяват и повишават здравето, жизнеността и способността за развитие на дадена система – природна, социална или икономическа.
- **Системен:** отнасящ се до цялостната система и до взаимовръзките между нейните елементи. В системния подход всяка част влияе върху останалите. Системната промяна означава едновременно преобразуване на модели, структури и взаимоотношения, за да се създадат условия за дългосрочно процъфтяване.
- **Нетна положителност:** състояние, при което дейността на дадена компания създава по-голяма обща полза, отколкото вреда за околната среда и обществото, като допринася за възстановяване и подобряване на ресурсите и екосистемите.

Източник: Hellström, E. (2023)

Системно мислене

- Системното мислене е в основата на регенеративния подход в туризма. То стъпва върху холистична перспектива, която признава, че всички елементи в една система са взаимосвързани и взаимозависими.
- От тази гледна точка туризмът не се разглежда просто като индустрия, а като сложна система от взаимоотношения – между бизнеси, местни общности, посетители, природна среда, културно наследство и институции. Всяко действие в рамките на тази система оказва влияние върху останалите елементи.
- Регенеративният туризъм се фокусира върху изграждането на симбиотични и взаимно подкрепящи се отношения между човешките и нечовешките заинтересовани страни, както и между общностите и местата, в които те функционират. Неговата цел е не просто да се намали негативното въздействие, а активно да се подобрява качеството на живот за всички участници в системата (Bellato et al., 2022).

Регенеративният туризъм е свързан с мястото

- Регенеративният туризъм не е отделен вид туризъм, а подход, насочен към разгръщане на потенциала на дестинациите да процъфтяват.
- „Мястото“ се разглежда като уникална, многопластова мрежа от живи системи в рамките на конкретен географски регион. Потенциалът му се измерва чрез приноса му към жизнеността на по-голямата система, от която е част.
- Регенеративният туризъм цели да увеличи регенеративния капацитет на природните и човешките системи в региона, в който оперира МСП. Той изисква дълбока връзка и уважение към мястото и местната общност, като поставя техните специфики в основата на развитието.
- В този контекст клиентът не е просто потребител, а гост, който допринася за укрепването и развитието на системата на избраното място.

Микро-, малките и средните предприятия в сферата на регенеративния туризъм целенасочено създават положително въздействие върху природата и обществото. Те не се ограничават до намаляване на вредата, а работят за увеличаване на капацитета на природните системи, местните общности и отделните хора да се развиват и процъфтяват в дългосрочен план.

Granö Beckasin е природна туристическа дестинация, разположена в село Граньо, сред горите на регион Вестерботен, Швеция, на брега на река Умео. Тук гости от цял свят се докосват до уникален северен пейзаж, устойчива архитектура и гостоприемство, родено от стремежа на местната общност да създаде надежда и бъдеще за селото. Бизнесът е създаден не само с цел споделяне на начина на живот и природната красота на Северна Швеция, но и за създаване на работни места, стимулиране на местното развитие и насърчаване на социалната устойчивост в общност, която е била изправена пред риск от обезлюдяване. Днес Granö Beckasin е най-големият работодател в селото и двигател на местното сътрудничество, предприемачество и устойчиво развитие на селските райони.

Снимки: Granö Beckasin

Разлики между устойчиво и регенеративно развитие

	Устойчиво развитие	Регенеративно развитие
Светоглед	Механистичен	Екологично
Потенциал	Универсални решения на проблемите	Развитие, базирано на мястото, за увеличаване на потенциала
Властови отношения	Отгоре-надолу, водени от експерти	Отдолу-нагоре, всички заинтересовани страни споделят опит
Система	Отделни екологични, социални и икономически измерения, фокус върху производството и сектора	Всички измерения са взаимозависими, системно мислене
Агенти на промяната	Частен сектор, ръководен от правителството	Местни общности
Сътрудничество	Участие на заинтересованите страни, фокусирано върху експерти, не-естествени дейности	Широко участие на заинтересованите страни, природата е заинтересована страна, основано на общността
Цел	Принос към устойчивото развитие, намаляване на оперативните вреди, създаване на устойчив икономически растеж	Изграждане на системни капацитети за постигане на положителни социални, екологични и икономически въздействия

Bellato et al., (2023)

От устойчив към регенеративен бизнес: какъв е бизнес ефектът?

- **Устойчиво мислене** - Фокусът е върху това да не се причинява вреда и да се намалява отрицателното въздействие. Целта е бизнесът да има неутрално влияние върху околната среда и обществото. Подходът се концентрира върху идентифициране и ограничаване на негативните ефекти по цялата верига на стойността на МСП, които следва да бъдат премахнати или сведени до минимум. Основни цели: постигане на нулеви емисии; използване на вода и енергия в рамките на екологичните граници; недопускане на загуба на биоразнообразие; осигуряване на равни възможности за всички.
- **Регенеративно мислене** - МСП целенасочено изграждат капацитет за регенерация, като се стремят не просто да ограничат вредата, а да създадат положителна промяна. Подходът признава, че хората са част от природата и насърчава решения, основани на активно участие и сътрудничество. Той адресира взаимосвързаните предизвикателства, свързани със здравето на хората и планетата, така че живите системи да могат да се развиват съвместно. Регенеративните решения са специфични за мястото – те се основават на ресурсите, културата и потенциала на местната общност.

Какво може да бъде регенерирано?

- МСП трябва ясно да анализират какво именно възстановяват чрез своята дейност – върху кои теми и области се фокусират, за да създават реално положително въздействие върху природата и обществото.
  - Регенерацията може да бъде насочена към различни нива:
    - Природа – опазване и възстановяване на биоразнообразието, почвите, водните ресурси, горите, както и прилагане на хуманно отношение към животните.
    - Общество – укрепване на местната общност, социалните връзки, местната икономика и културната идентичност.
    - Индивид – подкрепа за човешкото здраве, психическо и физическо благосъстояние и личностно развитие.
- Ключовият въпрос е: към кое ниво на регенерация допринася вашият бизнес – и как го прави системно и дългосрочно?

Restoring Carbon Sinks

Haltia Lake Lodge actively participates in peatland restoration in Nuuksio National Park. Peatlands serve as significant carbon sinks, sequestering carbon dioxide and helping to mitigate climate change. We build dams for rewetting drained peatlands, promoting the recovery of natural ecosystem services. This way, we can strengthen the health of protected habitats and increase the area's biodiversity.

СНИМКИ:
Haltia Lake Lodge

Природа и социално обновление в Haltia Lake Lodge

Collaboration and Community Responsibility

We are committed to promoting the wellbeing of local communities and preserving cultural heritage. We collaborate with local producers and utilize local food to offer our guests fresh and ecological culinary experiences. We also participate in local employment and provide learning and work opportunities, for example, for students with special needs by utilizing their handmade insect hotels as part of the hotel grounds.

Co-funded by
the European Union

Проектът е финансиран от Програма „Единен пазар“ на Европейския съюз по силата на споразумение за безвъзмездна помощ № 101181590

Как?

- 1) Помислете как вашето МСП възприема връзката между икономиката, природата и обществото. Разглеждате ли ги като отделни сфери или като взаимосвързана система?
- 2) Анализирайте въздействието на вашата дейност върху природната среда и местната общност. Оценете не само негативните ефекти, но и потенциала на бизнеса да създава благоденствие за социално-екологичната система, в която оперира.
- 3) Проучете характеристиките на мястото и общността: Какво може да бъде възстановено? Какво е уникалното и ценното тук?
- 4) Определете основните теми, по които вашето МСП ще допринесе за регенерация. Поставете ясни цели и разработете конкретен план за действие с измерими мерки и ангажименти.

Обобщение

- Регенеративното развитие означава прилагане на регенеративно мислене в начина, по който се управлява и развива бизнесът.
- То изисква ново разбиране за икономиката, за целите на предприятието и за самото понятие „успех“. Успехът не се измерва само чрез финансова печалба, а и чрез приноса към природата и обществото.
- Става въпрос за създаване на положително въздействие върху социално-екологичната среда, като същевременно се управлява устойчив и икономически жизнеспособен бизнес.

Дейности

Бизнес казус

В приложението ще намерите бизнес казус за анализ.

Моля, прочетете внимателно описанието и отговорете на следните въпроси:

- Кои са основните регенеративни елементи, които МСП е интегрирало в своята дейност?
- На какви конкретни примери от текста основавате своя извод?
- По какъв начин предприятието създава положителни промени и реални ползи за природата и/или обществото?
- Какво конкретно се регенерира – природни ресурси, местна общност, икономически модели, човешко благосъстояние?

Аргументирайте отговорите си с конкретни наблюдения от казуса.

Допълнителна литература

- Bellato, L. et al. (2022), "Transformative roles in tourism: adopting living systems' thinking for regenerative futures." *Journal of Tourism Futures*, Vol 8 No 3, pp. 312-329.
- Bellato, L. et al. (2023), "Regenerative tourism: A conceptual framework leveraging theory and practice", *Tourism Geographies*, Vol. 25 No. 4, pp. 1026–1046.
- Hellström, E. (2023), "Towards Regenerative Economy." Sitra. https://www.sitra.fi/wp/wp-content/uploads/2023/08/sitra_kohti_uusintavaa_taloutta_310823.pdf
- Forum for the Future (2021), "A Compass for Just and Regenerative Business." <https://www.forumforthefuture.org/Handlers/Download.ashx?IDMF=03382fe2-0bf6-42c0-9d2c-fbaa962a78f0>

INSPIRES
RESILIENT TOURISM

*Stay
tuned!*

inspires-tourism.eu

linkedin.com/company/inspires/

facebook.com/INSPIRES-TOURISM

Co-funded by
the European Union

Проектът е финансиран от Програма „Единен пазар“ на Европейския съюз по силата на споразумение за безвъзмездна помощ № 101181590

